

**Siseministri määruse „Siseministri 1. juuli 2020. aasta määruse nr 24
„Päästeameti poolt lõhkematerjali käitlemise kord ja nõuded lõhkamiskohale“
muutmine“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga täiendatakse ja täpsustatakse lõhkematerjali käitlemise korda ning nõudeid lõhkamiskohale. Lõhketöid tuleb teha ohutult, sest lõhkematerjali hävitamisega võivad kaasneda kildude laialilendamine, lööklaine, kõrge temperatuur ja tugev heli. Need on ohtlikud nii ümbritsevale keskkonnale kui ka lõhkamiskohas viibivatele või selle lähedusse sattunud inimestele. Kuna praktikas on esinenud juhtumeid, kus lõhkamiskohtadesse või nende lähedusse on sattunud kõrvalised isikud, tuleb ohutuse tagamiseks kehtestada lõhkamiskohtadele täiendavad ajakohased ohutusnõuded. Selleks, et paremini tagada elanikkonna informeeritus ja teadlikkus lõhkamiskohtadest, sätestatakse eelnõuga alalises lõhkamiskohas lõhketöö signaalide kasutamise kohustus. Lisaks täpsustatakse lõhkematerjali vedu ja seda, kes võivad lõhkematerjali käidelda. Tehakse ka muud ajakohastamist vajavad muudatused.

Eelnõuga ei suurene inimeste, ettevõtete ja mittetulundusorganisatsioonide halduskoormus. Eelnõu muudatuste eesmärk on eelkõige tagada lõhkematerjali käitlemise ohutus ja muudatused puudutavad Päästeameti tööd.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Marko Pöld (marko.pold@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja koostamisse kaasati Päästeameti demineerimiskeskus. Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunik Kadi Parmas (kadi.parmas@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele vanemtoimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse siseministri 1. juuli 2020. aasta määrust nr 24 „Päästeameti poolt lõhkematerjali käitlemise kord ja nõuded lõhkamiskohale“ avaldamismärkega RT I, 03.07.2020, 19.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kümnest punktist.

Eelnõu punktiga 1 täiendatakse kehtiva määruse § 2 punktiga 6, milles tuuakse välja uus termin „lõhketöö signaal“. Lõhketöö signaal on helisignaal, mida kasutatakse alalises lõhkamiskohas lõhketöö tegemisest teavitamiseks.

Lõhketöö signaale on kolme liiki: hoiatus-, lõhkamis- ja lõpusignaal (vt lähemalt eelnõu punkt 10). Lõhketöö signaale kasutatakse rahvusvaheliselt ning sama põhimõtte järgi nii tööstuslike kui ka muude lõhketööde tegemise korral. Alalistes lõhkamiskohtades on sissesõiduteedel lisaks infotahvlid, kus on signaalide sisu selgitatud. Lõhketöö signaale ei kasutata ajutistes lõhkamiskohtades.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse kehtiva määruse § 3 pealkirja pärast sõna „isikud“ sõnadega „ja käitlemise ohutusjuhend“. Kehtiva määruse §-s 3 on reguleeritud lõhkematerjali käitlevaid isikuid. Kuna eelnõu kohaselt (vaata eelnõu punkt 3) täiendatakse kehtiva määruse § 3 ja sätestatakse lõhkematerjali käitlemise ohutusjuhendi kehtestamise kohustus, tuleb täiendada ka paragrahvi pealkirja.

Eelnõu punktiga 3 täiendatakse kehtiva määruse § 3 lõigetega 3 ja 4.

Lõike 3 kohaselt võivad demineerija kutset omandav päästeametnik ja abidemineerija käidelda lõhkematerjali demineerija kutsega päästeametniku juhendamisel.

Kehtiva päästeseaduse (edaspidi *PäästeS*) § 25 lõike 1 kohaselt võib Päästeameti ametnik demineerimistööl plahvatuse või ohtliku aine levitamise tõkestamiseks ja lahingumoonna hävitamiseks või demineerimistöölase õppetöö tegemisel käidelda lõhkematerjali. PäästeS-is ei ole seejuures täpsustatud, millisel kutsetasemel, millise juhendamise all või kas ja kuidas võib toimuda väljaõpe lõhkematerjali käitlemise käigus. Kehtiva määruse § 3 lõike 1 kohaselt korraldab Päästeametis lõhkematerjali käitlemist selleks määratud struktuuriüksus¹ ja lõike 2 kohaselt võib lõhkematerjali käidelda demineerija kutsega päästeametnik.

Siseministri 15. veebruari 2011. aasta määruse nr 2 „Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded“ § 7¹ lõike 1 järgi on demineerimiskeskuse päästeametnik kohustatud omandama demineerija kutsestandardile EOD1 vastava kvalifikatsiooni ühe aasta jooksul teenistusse võtmise päevast arvates. Seega ei pea demineerimiskeskusesse tööle asuv isik omama demineerija kutsestandardile vastavat kvalifikatsiooni, kuid ta kohustub selle omandama ühe aasta jooksul alates teenistusse asumisest. Nii kaua kui ta demineerija kutset omab, võib ta eelnõu kohaselt lõhkematerjali käidelda vaid demineerija kutsega päästeametniku juhendamisel. Seega on tegemist õigusselgust loova täiendusega, millega täpsustatakse lõhkematerjali käitlemise õigust, kui päästeametnikul demineerija kutset veel pole.

Päästeamet sai 2023. aastal PäästeS-i alusel õiguse kaasata demineerimistööl abidemineerijad ja kriisirolliga abidemineerijad. PäästeS § 32¹ lõike 2 kohaselt on abidemineerija osalemine demineerimistööl PäästeS-i tähenduses demineerija kutsega päästeametniku abistamine demineerimistööl. Abidemineerijad abistavad Päästeametit vabatahtlikkuse alusel ja üldjuhul puudub abidemineerijal demineerija kutsestandardile vastav kvalifikatsioon. Et abidemineerija saaks täita oma rolli demineerija kutset omava päästeametniku aitamisel, on ta kohustatud läbima Päästeameti peadirektori kinnitatud 40-tunnise väljaõppe. Põhiliselt kaasatakse neid plaanilistel demineerimistööl, kuid nende kaasamine on vajalik ka selleks, et tagada Päästeameti demineerimiskeskuse toimepidevus ressursimahukate sündmuste lahendamiseks. Abidemineerijad on koos demineerijatega ühisvalveteenistuses ja reageerivad ühiselt demineerimissündmustele. Abidemineerija ei või enne 40-tunnise koolituse läbimist demineerijaid abistada.

---

¹ Päästeameti põhimääruse § 26 punkti 3 kohaselt on demineerimistööl tegemine demineerimiskeskuse põhiülesanne.

Eelnõu kohaselt võivad abidemineerijad lõhkematerjali käidelda vaid demineerija kutsega päästeametniku juhendamisel. See täiendus on kooskõlas PäästeS § 38¹ lõike 3 punktiga 1, mille kohaselt võib abidemineerija osaleda demineerimistööl vaid päästeametniku korraldusel.

Lõike 4 kohaselt kehtestab Päästeameti peadirektor lõhkematerjali käitlemise ohutusjuhendi. Ohutusjuhend on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks ja sisaldab täpsemaid juhiseid lõhkematerjali käitlemiseks, sealhulgas ohuala tagamiseks ning lõhkematerjali hävitamiseks ja veoks. Oluline on märkida, et tegemist on haldusesisese juhendiga, mis on suunatud Päästeametile ja mida kasutatakse Päästeameti demineerimiskeskuse tehtavatel demineerimistöodel. Sellega ei looda kohustusi haldusorganivälistele isikutele.

Eelnõu punktiga 4 muudetakse kehtiva määruse § 6 lõiget 1.

Kehtiva lõike 1 kohaselt veetakse soetatud lõhkematerjali liiklusseaduse ja autoveoseaduse ning nende alusel antud õigusaktide kohaselt, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud eritingimusi. Eelnõuga lisatakse selguse huvides, et lõhkematerjali veol tuleb arvestada ka nõudeid, mis tulenevad ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo Euroopa kokkuleppest² (edaspidi ADR). Näiteks peab arvestama 1. klassi ohtlike ainete sobivusrühmi ja piirmäärasid – see nõue tuleneb ADR-ist. Lisaks jäetakse eelnõuga lõikest 1 välja sõna „soetatud“, sest Päästeamet veab ka sellist lõhkematerjali, mis pole soetatud, vaid näiteks antud hävitamiseks.

Eelnõu punktiga 5 tunnistatakse kehtiva määruse § 6 lõige 2 kehtetuks. Kehtiva määruse § 6 lõike 2 kohaselt on demineerimistööks kasutatava lõhkematerjali lubatav veokogus kuni 30 kilogrammi, arvestades ainete sobivusrühmi ja piirmäärasid. Muudatusega jäetakse 30 kilogrammi lõhkeaine veo limiit välja, sest tegemist on vana piirmääraga, mis pole enam praktikas asjakohane. Kuna lõhkematerjalide sobivusrühmade ja piirmäärade arvestamise nõue tuleneb ADR-ist, pole neid vaja enam eraldi esile tuua (vt ka eelnõu punkti 4 selgitus).

Eelnõu punktiga 6 muudetakse kehtiva määruse § 6 lõiget 4, mille kohaselt võib eriti ohtlikku lõhkematerjali vedada selleks kohaldatud haagises ja vedavas autos võib viibida üksnes autojuht. Demineerimismeeskonna veoks peab olema saateauto.

Muudatuse kohaselt tohib lõhkematerjali, mille liiki ei ole võimalik määrata, kuid mille transport on võimalik, transportida ainult pommikonteineris või selleks kohaldatud haagises ja seda vedavas sõidukis võib viibida üksnes autojuht. Eelnõuga jäetakse lõikest välja lauseosa „eriti ohtlikku lõhkematerjali“, sest see ei ole asjakohane. Kuigi lõhkematerjali ohtlikkus sõltub selle tundlikkusest, näiteks temperatuuri-, löögi- või plahvatusjõust ja -kiirusest, ei ole õige liigitada lõhkematerjali vähem või rohkem ohtlikuks. Lõhkematerjal on alati ohtlik.

Kehtiva määruse kohaselt võib lõhkematerjali vedada vaid selleks kohaldatud haagises. Eelnõu järgi võib lõhkematerjali transportida ka pommikonteineris. Pommikonteiner ei ole alati haagis, näiteks on olemas ka väiksemad pommikonteinerid, mida saab sõidukisse paigaldada. See vajadus võib tekkida muu hulgas detonaatorite või sütikute transportimisel.

Üldjuhul tehakse lõhkematerjal ohutuks kohapeal. Kui lõhkematerjali liiki pole võimalik määrata, kuid seda on võimalik transportida, veetakse lõhkematerjal lähimasse lõhkamiskohta

---

² [Ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo Euroopa kokkulepe \(ADR\) – Riigi Teataja.](#)

pommikonteineris või selleks kohaldatud haagises. Nõue, et vedavas sõidukis võib viibida üksnes autojuht, jääb eelnõuga muutmata.

Lisaks kaotatakse eelnõuga nõue, et demineerimismeeskonna veoks peab alati olema saateauto. Saateauto kaasamise vajaduse otsustab demineerimistöö juht, arvestades demineerimistöö sisu ja seda mõjutavaid asjaolusid. Saateauto on oma olemuselt julgeolekut ja turvalisust tagav üksus (vt eelnõu punkt 8).

Eelnõu punkti 7 kohaselt jäetakse kehtiva määruse § 6 lõike 5 sissejuhatavast lauseosast välja sõna „Leitud“. Lõhkematerjal ei ole alati leitav, seda võib ka üle anda või loovutada. Seetõttu tehakse sättes vastav keeleline parandus.

Eelnõu punkti 8 kohaselt muudetakse kehtiva määruse § 6 lõike 5 punkti 4 sõnastust. Kehtiva määruse järgi otsustab demineerimistöö juht, kas leitud lõhkematerjali veole on vaja kaasata Politsei- ja Piirivalveameti üksus ning kiirabibrigaad. Eelnõu kohaselt asendatakse konkreetse nimetusega struktuuriüksused julgeolekut ja turvalisust tagavate üksustega. Sellised julgeolekut ja turvalisust tagavad üksused on üldjuhul politsei (sh kiirreageerijad), sõjaväepolitsei, kiirabibrigaad ning päästeauto. Kaasamine toimub demineerimistöö juhi otsusel ja see, keda kaasatakse, oleneb konkreetsest olukorrast.

Eelnõu punkti 9 kohaselt muudetakse kehtiva määruse § 9 lõiget 3, mille järgi ei tohi alalises lõhkamiskohas hävitada lõhkematerjali ega õpetada demineerimistööd, kui seda ei ole lõhkamiskoha rajamisel ette nähtud ja selle mõju ulatub väljapoole ohuala. Eelnõu kohaselt ei tohi alalises lõhkamiskohas lõhkematerjali hävitada, kui selline tegevus ei ole lõhkamiskoha kasutuseeskirjaga lubatud ja selle mõju ulatub väljapoole ohuala. Demineerimistöö õpetamine alalises lõhkamiskohas on seega muudatuse järgi edaspidi lubatud. Lõhkamiskohas läbiviidava väljaõppe korraldamisel peab järgima alalise lõhkamiskoha reegleid.

Eelnõu punkti 10 kohaselt täiendatakse kehtiva määruse § 9 lõikega 5, milles sätestatakse alalises lõhkamiskohas kasutatavad lõhketöö helisignaalid. Lõhketöö signaale on kolm. Alalises lõhkamiskohas kasutatakse järgmisi lõhketöö signaale:

- 1) hoiatussignaal – üks pikk helisignaal, mis kestab vähemalt neli sekundit ja mille korral peavad kõrvalised isikud ohualalt lahkuma;
- 2) lõhkamissignaal – kaks pikka helisignaali, mille pikkus on neli sekundit ja vahe kaks sekundit ning mis antakse vahetult enne lõhkamist, kui lõhkamise ohutus on tagatud;
- 3) lõpusignaal – kolm lühikest helisignaali, mille pikkus ja vahe on kaks sekundit ning mis antakse vahetult pärast lõhkamist.

Lõhketöö signaalide kasutamisega tagatakse maksimaalne teavitus ja märguanne lõhketööde toimumisest. Signaalid ei sõltu raadiolainete levist, mida demineerijad omavahel suhtlemiseks kasutavad.

Eelnõu punkti 11 kohaselt muudetakse kehtiva määruse § 10 lõiget 5, mille järgi on piirimärgi kujutis esitatud käesoleva määruse lisas. Eelnõu kohaselt sõnastatakse lõige nii, et piirimärk loetakse nõuetele vastavaks, kui kasutatakse standardis ISO 7010 sätestatud hoiatusmärki W002 koos käesoleva määruse lisas toodud tekstiga ja järgitakse määruse lisas esitatud nõudeid. Kehtivas lisas kasutatakse standardis EVS-EN ISO 7010 toodud plahvatusohtliku aine hoiatusmärki W002. Kuna toote nõuetele vastavuse seaduse § 42 lõike 6 kohaselt võib tehnilises normis sätestada standardile kohustusliku viite üksnes Eestile rahvusvahelisest õigusest või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate kohustuste täitmiseks, tuleb standardikohase hoiatusmärgi

kasutamine sõnastada määruses soovituslikuna. Seega muudetakse vastavalt sätte sõnastust ja lisatakse viide vajalikule standardile. Muudatusega seoses tehakse vastavad parandused ka määruse lisas.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusel on sotsiaalne mõju ja mõju riigiasutuse töökorraldusele. Teistes mõjuvaldkondades ei ole mõju tuvastatud.

Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm

Päästeameti demineerimiskeskus ja abidemineerijad. Demineerimiskeskuses töötatavate isikute ja abidemineerijate arv on Päästeameti asutusesisene teave.

Avalduv mõju ja mõju olulisus

Sihtrühma senine toimimine võrreldes varasemaga märkimisväärselt ei muutu. Muudatuse tulemusena on demineerijatel ajakohastatud lõhkematerjali käitlemise kord ja lõhkamiskoha nõuded. Seega paraneb eelduslikult töö tõhusus ja suureneb ohutus. Ohutusnõuete tagamine ennetab õnnetusi. Kuigi viimase 16 aasta jooksul ei ole Päästeameti korraldatud demineerimistöodel juhtunud päästeametnikega tööõnnetusi ega vigastussurmasid, aitab kavandatud muudatus neid ka edaspidi ära hoida. Mõju ulatus on väike, sest kohanemiskursi muudatusega ei kaasne. Mõju sagedus on ilmselt keskmine. 2025. aastal reageerisid pommigrupid lahingumoonas väljakutsetele 868 korral. Kokku hävitati lahingumoonas lõhkamiskohtades 251 korral ja kohapeal hävitati või utiliseeriti lahingumoonas 617 korral. See tähendab, et lõhkamiskohtadesse viidi ja seal hävitati lõhkekehi 251 juhtudest. Ebasoovitava mõju risk on väike, kuna ohutus eelduslikult suureneb ja sellega välditakse õnnetusohu. Muudatus on valdavalt positiivse mõjuga, sest lõhkematerjali käitlemisel, sealhulgas hävitamisel, tagatakse vajalik ohutus.

Järeldus mõju olulisuse kohta: muudatuse mõju on väheoluline, aga positiivne.

Sotsiaalne mõju (mõju tervisele)

Sihtrühm

Avalikkus ehk isikud, kes võivad sattuda lõhkamiskoha lähedusse. Nende inimeste arvu, kelle ohutus lõhkamiskohtade ohutusnõuete kehtestamisega tagatakse, on raske hinnata (alaliste lõhkamiskohtade vahetus läheduses, sealhulgas metsas, jalutajad, seenelised jne), kuid eelduslikult on sihtrühma suurus alla tuhande elaniku ehk väike.

Avalduv mõju ja mõju olulisus

Lõhketöö signaalidega antakse lõhkamiskoha vahetus läheduses elavatele ja juhuslikele jalutajatele märku lõhkamistöödest, et nad ei satuks lõhkamisalale ega saaks viga. Seega võib muudatus eelduslikult vähendada vigastuste ja vigastussurmade arvu. Mõju ulatus on väike, kuna muudatusega ei kaasne kohanemiskursi. Mõju avaldamise sagedus on samuti väike – muudatusega puututakse kokku harva ja ebareeglipäraselt. Mõju on positiivne, kuna lõhketöö

signaalide kasutusele võtmine aitab tagada kõrvaliste isikute ohutuse – inimesed on teadlikud lõhkamiskoha asukohast ja seal valitsevast ohust. Kokkuvõttes aidatakse eelnõuga välistada olukorda, kus lõhkamiskohta võib sattuda juhuslik inimene.

Järeldus mõju olulisuse kohta: muudatuse mõju on väheoluline, aga positiivne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid tegevusi ega kulusid. Määrusega ajakohastatakse lõhkamiskoha ohutusnõudeid ja lõhkematerjali käitlemise korda.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Päästeala Töötajate Ametiühingule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Häirekeskusele, Politsei- ja Piirivalveametile ning Päästeametile. Koostöölastusringi käigus eelnõule märkusi ei esitatud.